

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

De boekjes van A. HANS worden in alle scholen aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van eigen land en volk vertellen. Dát veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt werden, bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. De meeste verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels:

300. — 't Portiertje van Roeselare. — 301. De Kleine Tooneelspeelster. — 302. Angstige Dagen. — 303. Antwerpen in Brand. — 304. De Bannelingen. — 305. In het wilde Land. — 306. De Wonderbare Redding. — 307. Fiere Margriet van Leuven. — 310. 't Avontuur van den Schilder. — 311. Het Boefje. — 312. Een onverwachte Reis. — 313. De Geheimzinnige Teekens. — 314. De Spanjaarden te Gheel. — 315. Zwarte Jan. — 316. De Heks van de Moeren. — 317. De Boschwachter van Eikenhof. — 318. Het Juffertje van Parijs. — 319. De Wolfjager van Turnhout. — 320. De Zeeroovers. — 321. Het Gezin van den Visscher. — De Wilde Cow-Boy. — 323. Keizer Karel te Gent. — 324. De Spanjaarden te Mechelen. — 325. Kerstmis in de Sneeuw. — 326. Een angstig avontuur. — 327. De Reis in den Nacht. — De Zwarte Bende. — 329. Het licht in de Wildernis. — 330. De dankbare Soldaat. — 331. Een keer Wildstrooper. — 332. Het Wonderland. — 333. Het Verloren Testament. — 334. In veilige Haven. — 335. De wonderbare reis van schipper Bontekoe. — 336. Een brutale Feeks. — 337. Vaders vertrouwen. — 338. De vlucht over de Schelde. — 339. Neel's avontuur. — 340. De Zwarte Ruiters. — 341. De Held van Afrika. — 342. De Pleegzoon van den Bedelaar. — 343. Het beleg van den Ravenburg. — 344. Een avontuurlijke vacantie. — 345. De vriend van den Indiaan. — 346. De Pelgrims en de Roofridder. — 347. De twee Gemzenjagers. — 348. Het verloren Koffertje. — 349. De Held van Maldeghem. — 350. Het verlaten Huis. — 351. De schat in den Kelder. — 352. — Het huis in de Dennen. — 353. De vriend van den Zeekapitein. — 354. De gestrafte Hoogmoed. — 355. Grootmoeders helpers. — 356. Een Vlaamsche jongen in Amerika. — 357. De jonge Kolonist. — 358. De herder van de Hooglanden. — 359. Na lijden komt verblijden. — 360. De twee Robinson Crusoe's. — 361. Edelmoedigheid beloond. — 362. De Durver. — 364. De Durver in de Prairie. — 365. De jonge Hovenier. — 366. De sluwe Goochelaar. — 367. De valsche Boudewijn. — 368. De zonderlinge Bezoeker. — 369. De schrik van het Dorp. — 370. De Plaaggeest. — 371. Bij de Eskimo's. — 372. Ewyn, de lijfeigene. — 373. De eenzame hoeve. — 374. Het Schot in den Avond. — 375. De Stiefmoeder. — 376. Gescheiden Vrienden. — 377. Het Avontuur der Kerstzangers. — 378. Hoogmoed gebroken. — 379. De Cirkusjongen. — 380. Uit het Cirkus. — 381. Het Spookschip.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraag ze in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

UITGAVE A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH.

Drukkerij R. Bracke-Van Geert, Wetteren.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

Nr 400.

A. HANS.

Uit Droevige Dagen

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich.

UIT DROEVIGE DAGEN

I.

Een jongen van achttien jaar kwam een huisje dicht bij de St-Annakerk te Brugge binnen. 't Was op het einde van het jaar 1915, en guur weer. De oorlog woedde over bijna gansch Europa en ons landje was door de Duitschers bezet, uitgenomen een hoekje van West-Vlaanderen bij Veurne, Poperinge en Ieper.

Ook te Brugge waren de Duitschers meester en moest de bevolking aan allerlei krijgswetten en verordeningen gehoorzamen.

— Dag, Jozef, zei een man tot den jongen. Ge zijt goed op tijd.

— Ja, Goetgebuur. Is Ketellapper geweest?

— Jawel. Er is werk genoeg. Maar warm u eerst wat... 't is koud, geloof ik.

— 't Heeft hard gevroren. De wind is guur.

— Dat is erg voor de soldaten in de loopgraven...

— De oorlog blijft lang duren.

— O, hij is nog niet gedaan...

— Gisteren zijn er veel gekwetsten binnen gebracht.

Te Brugge lagen steeds veel gewonden. Van hier toch liepen verscheidene wegen naar het front van den IJzer over Gistel, Oudenburg en andere dorpen.

— Ik zal maar niet lang letten, hernam Jozef Voets. De dagen zijn kort.

— Dat is waar. Kom mee.

Goetgebuur bracht hem naar een bovenkamer. Daar lagen groote stapels brieven. Ze waren meest van soldaten aan en achter den IJzer.

Die soldaten mochten niet rechtstreeks naar hun familie in België schrijven. De Duitschers zouden dat verhinderd hebben. In oorlogstijd is het droevig gesteld met de post.

Maar die soldaten zonden hun brieven naar een adres in Nederland bij de grens, hopend dat koeriers ze dan naar België zouden brengen. En dat gebeurde. Er waren mannen, die zulke brieven afhaalden in Nederland en ze in het geheim over de grens brachten. Dan bestelden ze die brieven. Deze hadden een dubbelen omslag. Op den bovensten stond het adres voor Nederland, gewoonlijk een herberg of een medelijdend dewoner dicht bij de grens. De koerier verwijderde de eerste enveloppe en las op de tweede het adres in België, dat van de vrouw of de ouders of andere familieleden van den soldaat.

De koeriers moesten helpers hebben om al die

brieven thuis te bestellen. Zulke helpers waren Goetgebuur, een werkman, en Jozef Voets, een wees, die ook voor zijn twaalfjarige zuster Margareta het brood moest verdienen, al werden ze wat gesteund door een hulpkomiteit. Met het ronddragen dier brieven verdiende hij een klein loon. Immers, de menschen voor wie de brieven bestemd waren, gaven gaarna een belooning, de eene meer, de andere minder en van bepaald arme lieden wilde Jozef Voets niets hebben.

Goetgebuur en Voets sorteerden nu haastig de brieven volgens de straten. En weldra vertrok de jongen met een vracht, die in een binnenzak verborgen was. Het was een gevaarlijke taak. De Duitschers hadden het overbrengen van brieven streng verboden en menigeen zat voor overtreding van dat verbod reeds in een Duitsch gevangenenkamp. Men kon zelfs de doodstraf krijgen, indien er in aangeslagen brieven inlichtingen stonden over het Duitsche leger.

Voets vertrok dus.

— Daar is die vrouw weeral, bromde hij. Het is de derde maal, dat ze hier aan den hoek staat, als ik wegga. Is het toevallig of bespiedt ze me?

Er waren lieden, die eigen volk verrieden.

De vrouw scheen echter al haar aandacht aan de uitstalling van een winkel te besteden.

— Ik maak me te ongerust, dacht Voets, en hij vervolgde zijn tocht.

Den eersten brief, dien hij bestelde, was voor een vrouw in een kleine straat bij de vesten.

Ze zat kant te maken naast de kachel en keek Jozef Voets verwonderd aan.

— Zijt gij madame Willens? vroeg deze.

— Ja...

— Alleen thuis?

— Behalve mijn kindje, dat daar speelt op den vloer. Waarom vraagt ge dat?

— Uw man is soldaat...

— Ja. O, is er iets met hem gebeurd? Hebt ge nieuws gehoord? Is hij dood? kreet de vrouw, die zeer bleek werd.

— Neen, neen, hij is niet dood, want hij zendt u een brief. Hier, zie maar...

— Een brief van mijn Kamiel! O, is het waar? Sedert een jaar bijna heb ik niets van hem gehoord. En nu een brief!

Bevend nam ze dien aan.

— Wat moet ik u betalen? vroeg ze dan.

— Lees maar eerst...

— Ja...

Ze scheurde den omslag open.

— « Teerbeminde Julia », las ze.

Het werd haar te machtig. Ze barstte in snikken uit.

— Mijnheer, lees gij eens... ik kan niet zien door de tranen... Een brief van Kamiel! snikte ze.

En Jozef las voor, wat de man schreef. Hij was nog goed gezond, dacht zoo veel aan zijn vrouw en zijn kindje, dat pas een maand oud was, toen hij in Augustus 1914 vertrok, en had goeden moed.

— Och, wat ben ik blij! Er valt een pak van mijn hart..., zei de vrouw. Mijnheer, wat is mijn schuld? Ge hebt dien brief zeker uit Holland meegebracht?

— We werken met velen samen, om brieven te bestellen aan de familie van soldaten.

— O, ge doet een schoon werk. 't Is zoo erg nooit nieuws te hooren...

— Geef me een frank.

— Maar dat is te weinig.

— Neen, neen, 't is genoeg... er is dan ook wat bij voor anderen. We vragen geen groot geld.

— Zou ik dan aan mijn man ook eens kunnen schrijven?

— O, zeker! Doe het en overmorgen of een dag nadien kom ik den brief halen. Die wordt dan naar Holland gedragen en daar gepost.

— O, Kamiel zal zoo blij zijn iets te hooren.

— Natuurlijk. Maar uw mond houden.

— Ja, van eigen...

— Hier in de buurt er niet over klappen.
— Zijn moeder mag het toch weten?
— O, van eigen. Voorzichtig zijn. Er is veel verraad.

— Ge moogt gerust zijn, mijnheer. En ik kan u niet genoeg bedanken.

De moeder nam haar kind op en kustte het.

— God zij geloofd, uw vadertje leeft nog, sprak ze ontroerd.

Jozef Voets ging heen. Hij had veel dergelijke ontmoetingen in de huizen, waar hij kwam, en dat was ook een belooning. O, die vreugde overall! Nieuws van den geliefden afwezigel!

Tegen den middag ontmoette Voets in de Steenstraat een kennis.

— Dag, Ketellapper, zei hij.

— Ha, Jozef.

— Ik ben bezig met brieven rond te dragen.

— Ik ook. Ik heb er dezen keer veel meegebracht. Maar het zal al gauw moeilijker gaan om over de grens te komen. De Duitschers zijn bezig met een draadversperring op te richten.

— Bah, ge zult er wel over kruipen, Ketellapper.

— Maar er komt electriciteit op de draden en als ge er maar even aanraakt, zijt ge dood. Nu, we zullen er wel wat op vinden.

— Daar is die vrouw weer! zei Voets ontsteld.

Ze doet nu of ze ons niet ziet, maar ik heb duidelijk bemerkt, dat ze naar ons keek

— De vrouw in dien kapmantel?

— Ja. Ze stond al drie keer niet ver van Goetgebuurs huis.

— Wel, over een kwartier kwam ik ze tegen op de Reie. Ik zal ze in het oog houden. Een mensch moet zoo oppassen.

— Wanneer vertrekt ge?

— Overmorgenavond. Zorg, dat de brieven voor Holland op een der adressen zijn.

Ketellapper was de koerier en had te Brugge en in andere plaatsen verscheidene medewerkers.

— Opgepast voor die vrouw, waarschuwde hij nog.

Hij en Voets gaven elkaar de hand tot afscheid.

Jozef werkte den ganschen dag. Zijn zusje bevond zich bij een kennis. Jozef zou na den oorlog met Virginie, de dochter trouwen. Virginie en haar moeder waren heel goed voor Jozefs zusje.

Jozef Voets bleef hier eten. Daarna begaf hij zich met Margaretha naar zijn eigen huisje, waar verleden jaar moeder gestorven was. Vader overleed reeds veel jaren geleden.

Jozef genoot nu de welverdiende rust van den slaap.

Een week was voorbij gegaan. Jozef Voets kwam gejaagd bij Goetgebuur, die hem in een zijkamer liet.

— Spreek maar op, zei hij. Er is iets!

— Slecht nieuws! Ketellapper is aangehouden. Goetgebuur verbleekte.

— Is 't waar! riep hij verschrikt.

— Over een kwartier.... Verraden door een vrouw... De Duitsche soldaten hebben hem meegeleid. Ik zag hem op de Markt.

— En zijn brieven?

— Hij had er geen. Ze zijn vernield of weggedoken, zoo hoorde ik in de herberg, waar ze hem pakten. Hij zal wel niemand verklappen.

— Neen, spreken zal hij niet... dat weet ik zeker, maar 't is goed dat ieder op zijn hoede is... 't Moest eens aldus eindigen. Ketellapper is te veel bekend. De menschen kunnen zoo slecht zwijgen. Toe, verwittig nog anderen.

Voets ging heen. Ketellapper was, zooals ge reeds weet de koerier. De man heette eigenlijk Victor Coquit, en reisde in vreedetijd met een fietsmolen de kermissen af. Zijn woonwagen met vrouw en kinderen stond nu te Knesselaere.

Hij werd bode en nam meest zijn weg over Maldegem, naar de grens.

Als hij naar Holland moest, zwom hij door de Schipdonk- en Leopoldvaart. De kleeren bond hij op 't hoofd en de brieven legde hij in een waterdicht bakje, dat met een touw om zijn hals bevestigd was. 't Mocht sneeuwen, waaien of vriezen dat 't kraakte, Ketellapper bleef nooit aan den oever staan. Was hij over, dan snelde hij naar een herbergje, eenige minuten van daar, juist over de grens. De koerier verspilde er geen tijd om zich te warmen, maar nam een verkwikenden drank. Dan spoedde hij zich naar den postmeester van de Nederlandsche gemeente Eede, om zijn vrachtje te verzenden. 's Morgens was de postzak gereed, want voor Ketellapper had men een afzonderlijken mail noodig. Duzenden brieven vervoerde hij per week. In België had hij een groep talrijke helpers, zoodat men verbinding kreeg met vele plaatsen tot in Noord-Frankrijk toe.

Maar nu was 't spaak geloopt. Ketellapper werd scherp ondervraagd. Hij bekende niet. De Duitschers gaven zijn identiteitspapieren aan een valschen burger, die in hun dienst stond. Deze ging naar Zeeuwsch-Vlaanderen bij de menschen, die gewoonlijk brieven aan den koerier medegaven.

— Ketellapper is ziek, zei hij. Ik doe nu zijn werk en als bewijs heeft hij mij zijn papieren geleend.

Zoo verzamelde de lafaard brieven, aan Ketellapper gericht, en bracht ze naar Brugge. Die werden den gevangene voorgelegd. Nog bekende de koerier niet.

Op zeker oogenblik kwam de vrouw binnen, die hem verraden had, en de aangehoudene, die zich beheerschen kon bij allerlei strikvragen, bij bedreiging met fusileeren, bij harde gevangenschap, sprong nu uit zijn rol, gedreven door geweldige verontwaardiging.

— Gij zult later geoordeeld worden! riep hij tot haar. Ja, mijnheer, bekende hij tot den officier, ik heb brieven vervoerd voor menschen, die van elkaar zijn, en ik werd met gejuich en met tranen begroet. Overal was ik welkom als een Engel. Ik bracht het nieuws, dat vader of zoon, of echtgenoot nog leefde. En de menschen drukten me de handen, wisten niet wat doen, om mij te danken. Maar gij, feeks — en weer keerde hij zich tot de verraderes — gij zult geoordeeld worden.

Ketellapper moest nu de plaats aanwijzen, waar hij over de grens trok. In een auto voerde men hem er heen. Maar de koerier begreep, dat men dan helpers zou lastig vallen, die daar woon-

den en daarom duidde hij een geheel ander punt aan, waar hij nooit was geweest.

— En zwomt ge door de kanalen? vroeg de officier.

— Ja.

— Zoudt ge 't nu ook durven met dit koude weer?

— Zeker, antwoordde de man.

— Laat eens zien.

Ook hier strekten zich tusschen 't hoog geboomte de steile Vlaamsche kanalen uit.

Ketellapper voelde zijn hart bonsen. O, kon hij in 't water geraken, dan dook hij onder, zwom door den duiker naar de tweede vaart. En dan den oever op... en Holland was dichtbij. Hij kon er heen loopen.

Dit plan flitste door zijn hoofd, terwijl hij zich ontkleedde. Juist wilde hij zich in 't kanaal laten glijden, toen de officier een revolvershot loste en barsch bevoel:

— Hier!

Ketellapper mocht niet in 't water en moest zich weer kleeden. Hij werd in de gevangenis van Brugge opgesloten. Daar zat hij, in afwachting van zijn lot.

Zekeren morgen kwam een overste bij hem.

— Nu is 't uw beurt, zei de Duitscher.

— O, wat gaan ze doen? riep de gevangene

heftig uit, want hij vreesde gedood te zullen worden.

— Stil... Nu is 't uw beurt.

— Wat, meneer?

— Stil toch!... Bij uw aanhouding ontnam men u een gouden horloge.

— Ja. Maar wat gaan ze met mij doen?

— Stil. Wat is dat horloge waard?

Ketellapper noemde een som.

— Maar wat is er over mij beslist? vroeg hij weer.

— Stil!... Bij de huiszoeking vond men... en de feldwebel noemde de aangeslagen som geld.

— Ja.

— En een rijwiel nam men ook af?

— Maar wat gebeurt er met mij?

Angstig klonk die vraag.

— Stil. Nu is 't uw beurt. Morgen zult ge...

— Wat doen? O, zeg het...

— Morgen zult ge..., en weer hield de man de andere woorden terug.

Ketellapper wachtte op zijn vonnis. 't Zweet parelde hem op 't voorhoofd. Zou men hem morgen dood schieten?

— Zeg het dan toch! smeekte hij.

— Morgen zult ge... weer een pauze, naar 't kamp van Holzminden in Duitschland overgebracht worden!

En Ketellapper barstte in tranen uit, tranen van vreugde. Eindelijk de ontspanning van 't zoo geweldig gemartelde zenuwstelsel.

Geen kogel dus! Niet de dood! En hij dacht aan zijn vrouw en kinderkens in den woonwagen te Knesselare.

's Anderdaags werd de koerier opgeleid. De burgers te Brugge kenden hem en riepen « goeden dag » en « tot weerziens ». (1)

(1) Eenige maanden later ontmoette ik Ketellapper in een vluchtelingenbarak, te Vlissingen. Hij zat er kalm bij de gloeiende kachel.

— Gij? vroeg ik, want ik kende hem.

— Ja, weggelopen...

Neen, ze hadden 't sluw kerelke — hij was klein van gestalte — in Duitschland niet kunnen houden. Onderwege was hij nog tweemaal gegrepen. Eerst ergens bij Keulen. Een gendarm stopte er hem in een dorpsgevangenis. Daar stond een versleten gegoten kachel. Ketellapper rukte er een stuk ijzer van los en maakte daarmee een gat in den muur. En weer liep hij in de vrije lucht. Hij wilde naar zijn gezin in België. Bij Namen greep men hem vast, omdat hij geen paspoort had en de oud-koerier zat tien dagen in een vesting.

Toen werd hij ontslagen en kreeg hij zelfs een papier als vrijgelaten gevangene, die naar Knesselare moest.

— Zoo gaven de Duitschers mij nog zelf een pas, merkte hij vroolijk op.

Hij kwam in den nacht op 't dorp aan om geen opspraak te wekken en nam dan vrouw en kinderen naar Brussel mee, en zette den wagen op een veilig plaatsje tot betere tijden, als in Vlaanderen 't kermisvaantje weer wapperen zou.

In de hoofdstad bleef hij tot de werkdwang begon te woeden.

De oud-koerier begaf zich naar Nederland. Hij zette een houten raam tusschen de draden des doods, kroop

III.

Jozef Voets zat met Goetgebuur bij een vriend op een zolderkamertje. Ze waren verklikt geworden als medewerkers van Keltellapper en werden door de Duitschers gezocht.

't Was avond. De vriend kwam boven.

— Nu kunt ge vertrekken, zei hij. Er is zoo juist nieuws gekomen. Ge moet bij het kasteel van Male wachten. Ge kent daar het kapelletje langs de groote baan. Kruip er achter weg. Daar zal een man bij u komen. Gij moet zeggen: Holland. Hij zal antwoorden: Albert. Dan weet ge door dat wachtwoord, dat het uw gids is.

— Dus vanavond nog kunnen we in Holland zijn? vroeg Voets.

— Ja....

— Zou ik Margareta en Virginie nog niet eens kunnen zien?

— O, neen! Pas toch op. Ge zijt nu al een maand hier verborgen en ge zoudt dan nog dom in de val loopen. Ge weet dat het huis van Virginie bewaakt wordt. De man verwacht u bij het kapelletje tegen acht uur. Zorg, dat ge op tijd zijt. 't Is nu zes... Ik zal u eerst eten en drinken brengen.

er door... en nu zei hij: « Ik ga naar Engeland in de koolmijnen werken; koerier spelen, dat gaat niet meer, tot mijn spijt. »

Goetgebuur en Voets hadden besloten het land te verlaten, maar dat was niet gemakkelijk. De grens werd door de Duitschers scherp bewaakt en dan stond er al de vreeselijke draadversper-ring met de elektrishe lading.

Hun vriend had na lang zoeken een helper gevonden, dank aan familie te Maldegem.

Vanavond dus zou de gevaarlijke tocht geschieden.

Goetgebuurs vrouw was door de Duitschers een paar dagen aangehouden geweest, maar dan toch vrij gelaten. Goetgebuur kon nu geen afscheid van haar nemen. In oorlogstijd moest men veel leed verkroppen.

De twee verborgen en aten en dronken. Ze dankten hun vriend hartelijk voor zijn goedheid. Door den hof en een achterpoortje kwamen ze in een stille straat. Ze verlieten veilig de stad, al bonsde hun het hart, toen ze Duitschers zagen. Maar het was een donkere avond.

Zwijgend gingen ze dan de baan op naar Male, een gehucht genoemd naar het oud kasteel der Vlaamsche graven.

Goetgebuur kende het kapelletje. Ze kwamen er aan.

— Hier moeten we dus wachten, zei Voets.

— Ja.

— 't Is wild weer.

Ze hoorden den wind door de boomen loeien.

— Hoe onstuimiger, hoe beter.

Ze huiverden, want 't was koud. Ze wachtten een half uur ongeveer. Ze schrokken toch nog, toen eensklaps een gedaante bij hen verscheen. 't Leek wel of die uit den grond was verrezen.

— Holland? fluisterde Goetgebuur.

— Albert, klonk 't antwoord.

't Wachtwoord was gewisseld en vóór den Bruggeling stond een man uit de grensstreek, die als gids de vluchtelingen zou geleiden.

— Goed op post? zei hij. Kom mee.

Ze volgden hem langs een binnenweg naar een huisje.

— Kom binnen! Een letje maar, want we gaan seffens op weg. 't Is nu gunstig weer, zei de gids.

— Zou 't gelukken?

— Alles is in orde. Mijn helper verwacht ons. Maar, ge weet het, 't blijft alleszins een gevaarlijk spel. Hier binnen wachten nog een man en zijn dochter. Die moeten ook naar Holland... Houdt moed. 't Is gevaarlijk, maar ik heb er al veel over gebracht.

— Moed hebben we genoeg, verzekerde Voets.

Maar hij werd toch week om 't hart. Hij dacht aan Margaretha, zijn zustertje en Virginie, zijn verloofde. Hij had geen afscheid van hen kun-

nen nemen. Ze zouden nu voor hem bidden.

De gids trad het huisje binnen. Het was een stoere kerel, ergens uit de bosschen bij Kleit, die misschien altijd meer bij nachte werkzaam was geweest, dan over dag, ook in vredestijd als pensjagen en blauwer. Goetgebuur en Voets maakten kennis met de twee anderen. Mijnheer Borgers en zijn dochter, ook Bruggelingen. Die wilden in Holland hun zoon en broeder bezoeken. Hij lag er ziek.

De som werd aan den gids uitbetaald: 100 frank per persoon, matig nog, want hooge bedragen heeft men aan gidsen geschonken, om over de tralie's der groote gevangenis, die nu België heette, te geraken.

— We zijn weg, zei de gids. en hij gaf zijn laatste aanbevelingen.

En door de achterdeur ging hij de vluchtelingen vóór.

Een vrouw zei: « God beware u » en sloot de deur. Het groepje trok nu door de duisternis weg: de gevaarlijke tocht begon.

Borgers ontveinsde het zich niet.

Gisteren nog had hij te Brugge een waarschuwing gelezen.

BEKENDMAKING.

De arbeiders:

Alfons Lanno,
Alfons Mergaert
en Gustaaf Bonte,
allen uit Knokke, zijn wegens poging over de
gens naar Holland te geraken, door het veld-
leger der Marin divisie op 6n dezer maand:

Lanno tot vier jaar, Mergaert en Bonte, elk
tot drie jaar gevangenisstraf veroordeeld ge-
worden.

Blankenberge, den 7 November 1915.

Jacobsen,
Vice Admiraal,
Kommandant der Marin divisie.

Vier en drie jaar... in een Duitschen kerker.
Ja, men waagde veel! Kogels konden onver-
hoeds afgeschoten worden en hun treffen, of
men hen aanhouden als spionnen.

Borgers had ook pas deze bekendmaking ge-
lezen:

Bij vonnis van 23 Oktober 1915, uitgesproken
door den veldkrijgsraad der kommandantuur in
Gent zijn veroordeeld wegens bespieding:

Ter dood:

Graaf Jozef de Hemptinne.

1 opperwachtmeester der gendarmerie.

1 makelaar.

Tot dwangarbeid van 3 tot 15 jaren:

2 herbergiers.

De vrouw van een herbergier.
1 chauffeur.
2 ambtenaren van den ijzerenweg.
1 officier-plaatsvervanger van het Belgisch
leger.

Gent, 26 Oktober 1915,
De Etappen-Kommandant.

En dan een vonnis uit Noord-Frankrijk, hier
ook al ter waarschuwing uitgehangen, de dood-
straf voor Dhalluin Eugene van Croix en Dou-
cedame Achille van Kamerijk. En er stond on-
deraan: « Het doodsvonnis is heden voltrokken.
1 November 1915. »

Het plakkaat vermeldde ook, dat vrouw Van-
damme-Laroche uit Maubeuge 15 jaar gevan-
genisstraf had gekregen.

De gids kende haar wel, hier in de grenszone,
« madamke van Maubeuge » zooals men ze
noemde. Ze verbleef te IJzendijke en ontving
daar honderden brieven van Fransche soldaten;
dan stapte ze ergens bij Filippine over de grens,
verkleed als een boerinneke, met een korfje aan
den arm, waarin die schat zat, al deze brieven
voor de gezinnen in 't afgesloten Noord-
Frankrijk.

En na eenige weken was ze daar terug « ma-
damke van Maubeuge », met brieven van de
familie om die in Holland te posten.

Maar nu zat ze te Gardeleben in de gevangenis, en haar man, in een aan den Rijn, tot dertien jaar veroordeeld.

De gids wist het. Toch deed hij zijn gevaarlijk werk voort.

Zwijgend ging het groepje voort, meestal langs modderige binnenpaden, soms even op een steenweg... Zwijgend lagen daar de hoeven, zonder lichtje, want och, olie of carbied en kaarsen waren schaarsch en duur. In de verte hilde een hond... Overigens hoorde men alleen den klagen-den wind...

De gids bleef staan. Was er onraad? Maar neen, hij boog zich naar zijn klanten en zei op gedempten toon:

— We komen nu aan de vaarten... We moeten overzetten... Opgepast, voorzichtig en niet spreken... Op een rij achter mij.

Men zag de gedaante van boomen, de naakte takken zwiepten tegen elkaar.

— Wacht even en stuip u, gebod hij.

Uit het riet trok hij een bak... en sleurde dien in het kanaal.

— Kom nu! fluisterde hij. Er staat wat water in... verschiet er niet van en let niet op natte voeten...

't Was een plomp vaartuig, maar de afstand was kort. De gids stak een pers tegen den oever

en dan in den grond... en veilig bereikte men de overzijde. Maar dan was er een tweede vaart, die van Leopold.

— Help mij, vroeg de wegwijzer, we moeten den bak naar ginder sleepen. En still!

Hij loerde nog eens naar alle zijden; onverwachts immers kon er een soldaat oprijzen en dan was het vluchten, zooals 't ging, ieder voor zich zelf...

Doch behouden kwam men ook over het tweede kanaal. De gids verdook zijn bak weer onder het riet en sprak welgemoed:

— Dat is een moeilijkheid. Maar voorzichtig, we zijn nu heelegansch op verboden gebied.

Traag ging hij weer vooraan, steeds spiedend links en rechts en luisterend, of hij geen verdacht geluid hoorde. 't Was sluipen, wat ze nu allen deden, soms voetje voor voetje, dwars over het modderig land of langs den zoom van een akker. Grachten versperden den doorgang en dan zocht men een dammetje bij een hek of sprong er over of nog eenvoudiger, waadde er door...

De tocht scheen eindeloos. En dan die harte-klop. Overal immers schuilde het gevaar.

Eindelijk fluisterde de gids:

— We zijn hier nabij de grens, maar we moeten nu wachten, tot mijn helper komt. We krui-

pen daar in die struiken. En zoo weinig mogelijk verroeren, want er zullen soldaten passeeren.

Goetgebuur noch Voets hadden eenige voorstelling van de plaats waar zij zich bevonden. Ze waren tusschen Lapschure en Middelburg, zei hun wegwijzer.

— Psst, waarschuwde de gids enkele malen, en men hoorde doffe voetstappen in modder, die een zuigend, piepend geluid maakte, of ook wel stemmen.

Soldaten gingen voorbij. Men hield den adem in dan, en voelde 't harte geweldiger bonzen.

Eindelijk kroop een gedaante nader: 't was de helper.

— Nog een kwartier, fluisterde hij, dan verwisselt men de posten en hebben we de meeste kansen.

Wat viel die tijd ellendig lang! Eindelijk gaf de tweede gids het sein. Hij liep vooruit, gebukt, om zich zoo klein mogelijk te maken, en allen volgden in dezelfde houding. En dan bereikte men de tralies der gevangenis, de helsche versperring, langs welker draden de dood ronkte. Allen kropen in een gracht. De twee mannen gingen naar de afsluiting; spoedig keerden ze terug.

— Doen wat we zeggen, of ge zijt dood, ver-

maande er een. 't Is op te letten. Wie eerst? De jufvrouw!

— Ja, mijn dochter, stemde Borgers toe.

De twee mannen namen haar vast en bonden een koord om haar rokken.

— Hier is geen gevaar, kruip onder den eersten draad, zei er een.

Het meisje deed het. De tweede gids hield haar dan tegen.

— Zijn uw rokken zoo dicht mogelijk ineen geprest?

— Ja...

— Nu door dit raam... maar uw handen tegen uw lijf houden, ook nog, als ge er door zijt... Een gebaar links of rechts... en 't is de dood. Het raam zelf is door kaaetjoek geïsoleerd. Raak geen draad aan. Deze middelste is vol electriek.

Het meisje volgde de aanwijzingen getrouw en de gids hielp haar dan onder de derde rij draden...

— Ge zijt er, zei hij...

Daarna volgden Borgers, Goetgebuur en ook Voets.

— Ge zijt op Holland... ge zult wel soldaten of burgers tegen komen... vraag dan den weg naar Aardenburg. Ge moet niet benauwd meer zijn. Goede reis, zei de gids.

Ontroerd drukte Voets aan Goetgebuur de hand.

— We zijn er uit, zei hij, verlost van dwang.

Ook Borgers was dankbaar, maar hij kon niet luidruchtig zijn vreugde betoonen.

— Halt! klonk het. Holland! Een soldaat rees voor hen op.

— Als 't Holland is, zijn we niet benauwd van u, sprak Goetgebuur.

— Weggeloopt? vroeg de schildwacht.

— Ja... Met ons drieën...

— Nu, van harte gefeliciteerd, hoor! Als ge honger hebt, ga naar de barak, dat lichtje ginder, en mijn vrienden zullen u warm eten geven. 't Moet rond middernacht zijn. Morgen ochtend trekt ge waar ge wilt.

De dompelaars stapten dus naar de plaats, waar het schijnsel als een bemoedigende ster glansde. Ze klopten op de deur der barak.

— Komt er maar in! klonk het.

Binnen heerschte een geweldige warmte en hing een dichte rookwolk van tabak. In dat waas onderscheidde men eenige Hollandsche soldaten, die aan een tafeltje zaten te kaarten en anderen, welke op stroozakken sliepen.

't Was hier de wachtpost van Heile, even over de tol, aan het kruispunt van een weg naar Sluis en een naar Aardenburg.

— Vluchtelingen? vroeg een sergeant.

— Ja, mijnheer, antwoordde Goetgebuur. De schildwacht zei, dat we naar hier moesten komen.

— Best, hoor! 't Is wel geen fijn hotel, maar ge zit binnen en warm en er is nog wel wat te bikken ook. Gaat zitten... Kijk, voor de jufvrouw zal ik den leunstoel van den luitenant halen... die vindt dat wel best.

Wat klonken die hartelijke soldatenwoorden heerlijk! Men liet zich het brood en de thee goed smaken. Dan sliep men wat.

's Morgens trokken ze verder, eerst naar Aardenburg en dan naar Vlissingen.

IV.

Bijna een jaar was verlopen. Jozef Voets, die over Nederland en Engeland naar Frankrijk trok, was soldaat. Hij had niet ver van Diksmuide met enkele anderen vrijwillig een verkenningstocht gedaan.

Voets, gewoon stoutmoedig te zijn, was ver vooruit. Hij wilde een stelling der Duitschers bespieden. Hij zat vlak bij hun eerste post.

Plots zag hij Duitschers door een kijkgat. En tegelijk dreigden machinegeweren.

Voets wilde thans achteruit. Voorzichtig schoof hij terug. Maar hij was ontdekt. De ge-

weren barstten los. En de arme jongen kreeg eensklaps als een hevigen schok. Hij bleef roerloos liggen. Kameraden hadden dit gezien. Ze verkeerden ook in gevaar, maar ze wilden Jozef niet achterlaten. Hun eigen leven nog meer waggend, kropen ze naar hem toe. Met ontzettende inspanning namen ze hem mee.

't Was een lastige tocht naar de eigen post. Voets leefde nog. Dadelijk kreeg hij hulp. Hij kwam tot bewustzijn terug.

— Margareta... Virginie... Dewilde... Clara, mompelde hij.

Maarten Dewilde was een kunstschilder, die dikwijls te Brugge gewerkt had en nu met zijn vrouw Clara in Fransch-Vlaanderen verbleef. Dewilde was zelf een verminkte. Voets had hem ontmoet. En hij mocht steeds zijn verlofdagen in het huisje van den schilder doorbrengen.

Dewilde en Clara betoonden zich zoo goed voor hem. En geen wonder, dat Voets in al zijn nood en pijn aan hen dacht. Ze waren als een vader en moeder voor hem geweest. Ook zijn zusters en verloofde kwamen hem voor den geest.

De arme jongen werd dan naar een hospitaal gevoerd.

V.

Maarten Dewilde, de Vlaamsche schilder, zat in zijn huisje, niet ver van den Casselberg.

En zekeren morgen kwam daar een brief. Maarten huiverde, toen hij hem las.

Beste vriend Dewilde,

Kom mij nog eens bezoeken. Ik lig zwaar gewond te Hoogstade... Een vriend schrijft voor mij... Nog twee, misschien drie dagen kan ik leven. O, kom, ik verlang zoo naar u. Groet Clara.

Jozef Voets.

— O, Voets is doodelijk gekwetst, zei de schilder tot zijn vrouw.

— Voets! 't Is toch niet waar.

— Lees.

Tranen sprongen Clara in de oogen en als in een schemer gleed haar blik over dit schrijven, den noodkreet van den eenvoudigen jongen van Brugge.

— Hoe wreed, hoe schrikkelijk wreed toch! kloeg ze.

— Ja. Ik ben er geheel van gepakt.

— Hij had er dan toch een voorgevoel van. Weet ge 't nog, hoe hij er over sprak? Welk een gruwelijke oorlog. Na den een de ander... maar altijd dooden. Ge moet seffens gaan, Maarten.

— Van eigen! Ik zal zien rap een pas te krijgen. Mister Johnson zal mij wel helpen.

Dat was een Engelsch officier die veel zin had voor kunst en dikwijls met Dewilde stond te spreken of zijn werk beschouwde.

Passen gaf men niet zoo gemakkelijk. 't Bleek dat de Duitschers nog steeds hun uitmuntend ingerichten spionnagedienst hadden tot achter 't front der bondgenooten en daarom was men uiterst streng op 't verkeer.

Maar Johnson hielp en in den namiddag kon Maarten vertrekken.

Tegen den avond kwam hij te Hoogstade aan.

In een witte zaal lag Jozef Voets... Een glans kwam over zijn bleek gelaat, toen de lijder zijn goeden vriend zag.

— O, ik dank u, stamelde hij. Nu zal ik rustiger sterven...

De ongelukkige was geheel in linnen gepakt, waarop bloed groote vlekken teekende.

— Maar gij moet genezen, zei Maarten, tot in 't diepste van zijn ziel door medelijden geschokt.

Hij stond daar zelf als een verminkte, die al den ernst van den oorlog had gekend.

— Neen, ik kan niet meer genezen, mijn longen zijn geraakt. Als de oorlog gedaan is, zeg het aan Margareta en Virginie.

Groote tranen biggelden in zijn oogen. In zijn geest zag hij Brugge met de hooge torens, de wegen waar hij zoo dikwijls met Victorine gewandeld had. Gansch dat oude, goede leven lokte hem weer zoo sterk. En hij lag hier te sterven.

Twintig jaar slechts.

— Als de oorlog gedaan is, hernam hij, zich inspannend om te spreken, zult ge naar Brugge gaan.

— Dat beloof ik u...

— En aan Margareta en Virginie zeggen, dat ik peinzend op hen, gestorven ben....

— Ja, Jozef.

— Zeg uw vrouw goeden dag... Ze was altijd zoo goed voor mij, als ik kwam.

— Maar natuurlijk! O, ik zal alles aan uw zusters en aan Virginie vertellen en zeggen, dat ik in de laatste ure bij u was.

— Onder mijn kussen ligt een pakje. Bewaar het en geef het hun. Neem het nu en steek het bij u...

— Ja. Hebt ge pijn?

— Niet meer. De dokter heeft me zoo goed verzorgd. Maar 't leven gaat stillekens weg.

— Ge zijt moe, he?

Dewilde hoorde het hijgen van de gescheurde borst.

— Zie, ik blijf bij u... Geef mij uw hand en rust nu, zei hij teer als een moeder.

Die gloeiende hand brandde in de zijne. En de oogen van den stervende blikten hem aan, altijd maar aan, tot ze soms dicht vielen.

In andere bedden kreunden gewonden... Een scherpe lucht van medicijnen hing in deze ruimte.

O, de gruwelijke oorlog.

Hier lagen er weer, verbrijzelde jonge mannen, getroffen in den bloei van hun leven, in 't heerlijke van hun kracht, 't forsche van hun gezondheid.

Zij allen hadden hun verwanten, meest ginds in 't bezette land, waar weinig of geen nieuws doordrong. Aan allen werd gedacht, voor allen geweend, gebeden, gehoopt.

De nacht viel... Lichtjes pinkten als kaarsjes bij stervenden.

De doodsengel strekte over sommige bedden zijn schaduw uit...

Jozef Voets begon stil te ijlen. Maarten hoorde hoe hij over zijn zusje en Virginie sprak.

Ja, hij had het gezegd, peinzend aan de geliefden zou hij sterven...

Een oogenblik werd het bitter in 't gemoed van den schilder. Die menschenlaching.

En Maarten bad. Ja, hij bad voor zijn vriend, opdat het sterven hem licht zou zijn, opdat de smarten des doods hem niet beklemmen zouden.

De oude psalm ruischte op zijn lippen...

De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken...

Hij doet mij nederliggen in grazige weiden.

Hij voert mij zachtken aan zeer stille wateren...

Hij verkwikt mijne ziel...

Tot u, Heere, hef ik mijne ziele op...

De lijder ademde zwaar...

Een zuster trad bij de sponde...

— Hij is aan 't sterven, fluisterde ze. Is hij familie van u?

— Een goede vriend...

— Kan ik niets meer voor hem doen? Hij heeft het niet benauwd...

— Neen, ik geloof het niet...

— Virginie! Margareta! kreunde de soldaat.

Maarten voelde hoe de hand inniger de zijne drukte...

Dewilde boog zich over Jozef. Hij zag hoe een schaduw over 't gelaat toog...

Het was 't einde...

De zwoegende borst viel stil... In de hand was geen trilling meer...

Maarten sloot Jozef Voets de oogen.

Maarten zocht dan een nachtverblijf in een herberg. Zijn slaap was onrustig... Reeds vroeg in den morgen stond Dewilde op. Heden zou hij huiswaarts keeren, maar eerst wilde hij nog eens naar het hospitaal gaan.

Voets lag reeds in het doodenhuis... Stil schreed Maarten binnen. Eenige brankardiers waren bezig gesneuvelden te kisten.

Ginds lag zijn vriend... Het gelaat had een rustige uitdrukking. De schilder knielde neer en bad.

Ontroerd keerde hij huiswaarts. Hij moest tot het einde van den oorlog wachten om aan Margareta, Virginie en Goetgebuur te vertellen hoe Jozef Voets gestorven was.

EINDE.